

Uitvoeringsprogramma Cultuur

Verbreden & Verbinden 2025-2028

CULTUUR

INHOUD

1. Aanleiding	3
2. Wat is de rol van de provincie?	4
2.1 Provinciaal en landelijk speelveld	4
2.2 Huidig beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022	5
3. Uitvoeringsprogramma 2025-2028	7
3.1 Regionale samenwerking in kleinere regio's	7
3.2 Talentontwikkeling	9
3.2.1 Drie instrumenten om talentontwikkeling en cultuurbeoefening te stimuleren	10
3.2.2 Evaluatie	11
4. Begroting uitvoeringsprogramma	13
Bijlage 1. Uitvoering rollen Cultuur provincie Noord-Holland volgens de waaier van Berenschot	14
Bijlage 2. Rollen overheden cultuurbeleid	16
Bijlage 3. Ringenmodel Cor Wijn	17

AANLEIDING

Erfgoed en cultuur dragen sterk bij aan de kwaliteit van de Noord-Hollandse leefomgeving. Dit is het uitgangspunt in het [Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022](#) (hierna Beleidskader) van de provincie. Ook het Coalitieprogramma 2023-2027 [Verbindend Vooruit!](#) erkent het belang van cultuur voor de leefkwaliteit, in zowel de stad als het landelijk gebied. Het college van Gedeputeerde Staten wil de leefbaarheid versterken door het niveau van de culturele voorzieningen ten minste op peil te houden. Samen met de gemeenten wil het college in beeld brengen welke voorzieningen nodig zijn voor een sterke regionale basisinfrastructuur en daar een bijdrage aan leveren. Ook zoekt het college naar mogelijkheden om de ontwikkeling van cultuurtalent te stimuleren door een brug te slaan naar en ruimte te geven aan topsport en -cultuur in de provincie.

Uitwerking van het coalitieakkoord betekent dat we onze doelen uit het Beleidskader aanscherpen en verbreden. In dit *Uitvoeringsprogramma Cultuur - verbreden & verbinden 2025-2028* (hierna te noemen 'Uitvoeringsprogramma Cultuur') krijgen de verwoorde

ambities en doelstellingen uit het Coalitieakkoord concreet vorm door middel van een beschrijving van de activiteiten die worden ondernomen en de middelen die hiervoor nodig zijn. We bouwen met gemeenten en andere partners gezamenlijk voort aan het realiseren van onze ambities, met als einddoel een blijvende rijke culturele infrastructuur in Noord-Holland, waar iedere inwoner, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gezondheid, inkomen en woonplaats toegang heeft tot cultuur en culturele talenten zich volop kunnen ontwikkelen.

De kunst- en cultuursector is erbij gebaat dat de provincie kiest voor heldere, meetbare, realistische doelen. Daarvoor hebben we eerst onze provinciale rol opnieuw onder de loep genomen. Dit om helderheid te verschaffen voor onszelf én voor alle partijen waar de provincie mee samenwerkt of mee te maken krijgt. Ook hebben we geconstateerd dat een aantal doelen uit het Beleidskader inmiddels is behaald. Vervolgens zijn we gekomen tot dit Uitvoeringsprogramma Cultuur waarbij samenwerken in kleinere bestuurlijke regio's en talentontwikkeling nieuwe speerpunten zijn.

Foto: Tibor Dieters

WAT IS DE ROL VAN DE PROVINCIE?

In het *Beleidskader* is beschreven dat de provincie vooral een rol als verbinder en partner op zich neemt richting de gemeenten. Om goed te kunnen duiden wat al gebeurt en wat er nog te doen staat in het kader van de uitwerking van het coalitieakkoord, maken we gebruik van het model van onderzoeksbureau Berenschot. Dit bureau heeft, in opdracht van het IPO in 2024 alle mogelijke rollen in het culturele landschap voor een provincie in kaart gebracht.¹ Zo kunnen we per opgave nog nauwkeuriger bepalen welke rol bij Noord-Holland past.

Uitgaande van de waaier van Berenschot, pakt de provincie Noord-Holland, op basis van de thema's en beleidsdoelen uit het *Beleidskader*, de eerste zes rollen op (zie figuur 1 en verdere uitwerking in bijlage 1). Voor bibliotheken en cultuureducatie gebeurt dat op basis van de wettelijke taken en afspraken in convenanten. Het coalitieakkoord geeft handvatten voor een extra rol als aanjager van talentontwikkeling, waarmee Noord-Holland ook de zevende rol oppakt in de waaier.

Als grootste financiers zijn het Rijk en de gemeenten, in de eerste plaats, verantwoordelijk voor een sterke culturele infrastructuur. De rol van de provincie is aanvullend op die van Rijk en gemeenten. Met de kennis die wij in huis hebben, identificeren wij kansen op (inter)regionaal niveau. Daarnaast zijn er beleidsterreinen waarop de provincie leidend is en die van invloed zijn op het aanbod en de verspreiding van kunst en cultuur. De provinciale inzet op het gebied van mobiliteit draagt bijvoorbeeld bij aan het beleidsdoel van een culturele infrastructuur die regionaal goed bereikbaar is.

2.1 PROVINCIAAL EN LANDELIJK SPEELVELD

De verschillende verantwoordelijkheden en rollen van Rijk, provincies en gemeenten staan beschreven in het *Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur* OCW, IPO en VNG uit 2012 (zie bijlage 2). In dit kader is te lezen dat cultuur een kerntaak van provincies is waar dit de lokale belangen overstijgt.

Figuur 1. Waaier van provinciale rollen op het terrein van de kunsten (bron: Berenschot).

1 Op weg naar herpositionering: Visie van Berenschot op de rol van de provincies in het culturele bestel, november 2024, p. 14

Provincies zijn verantwoordelijk voor bovengemeentelijke coördinatie op regionaal niveau.

Rol op provinciaal niveau

Voor culturele instellingen is de provincie vaak indirect een relevante partij. Onze primaire doelgroep is gemeenten. Die ondersteunen we door zaken op te pakken die het lokale overstijgen en die gemeenten helpen bij de ontwikkeling en uitvoering van hun beleid. Een goed voorbeeld is de handreiking 'Meer ruimte voor cultuur' voor een normenkader cultuur bij nieuwbouw uit 2024. Deze handreiking ondersteunt gemeenten bij hun woningbouw-opgave en bij het behoud van de leefbaarheid in steden en dorpen door bij de start van deze ruimtelijke ontwikkelingen een belangrijke rol te claimen voor cultuur.

Rol op gemeentelijk niveau

Voor in kleinere gemeenten is het cultuurbeleid vaak een onderdeel van een bredere ambtelijke portefeuille. De provincie kan meer ondersteuning bieden bij kennisdeling en kennisontwikkeling rond actuele onderwerpen of rond landelijk- en provinciaal cultuurbeleid. Dit biedt mogelijkheden voor een meer integrale benadering van cultuurbeleid. Daarbij moet er wel voor gewaakt worden dat cultuurbeleid niet ondersneeuwt bij andere beleidsterreinen.

Gemeenten zijn in de eerste plaats verantwoordelijk voor het eigen cultuurbeleid. Tegelijkertijd kan het waardevol zijn om samen met andere gemeenten een regionale beleidsagenda voor kunst en cultuur te ontwikkelen. Daarin kan gezamenlijk worden bepaald welk basisniveau aan culturele voorzieningen, organisaties en initiatieven er wordt nagestreefd, ontwikkeld of gestimuleerd. Ook gezamenlijke afspraken vormen mogelijk een onderdeel van de agenda. Kennisdeling kan ertoe bijdragen dat gemeenten deze stap zetten. We zetten, naast kennisdeling op provinciale schaal, in op kennisdeling op het niveau van bestuurlijke deelregio's. De gezamenlijke agenda wordt opgesteld in het regionale overleg.

Rol op landelijk niveau

De provincie vertegenwoordigt, samen met Amsterdam en Alkmaar, de beide cultuurregio's Metropoolregio Amsterdam en Noord-Holland Noord bij het ministerie van OCW. Ambtelijk door zitting in het 6-wekelijks overleg en bestuurlijk is de gedeputeerde gesprekspartner van de minister van Cultuur. De provincie verbindt het landelijke beleid en het lokale beleid, zorgt voor kennisdeling en uitwisseling. Ook heeft de provincie de coördinatie verzorgd van de totstandkoming van het Cultuurconvenant Noord-Holland 2025-2028. Goede contacten, regelmatig overleggen en stevige samenwerking met provincies binnen het IPO helpen hierbij. Daarnaast verzorgt de provincie onderzoeken en publicaties die, gezien het belang van Noord-Holland voor de culturele infrastructuur in het hele land, vaak nationaal gedeeld worden.

2.2 HUIDIG BELEIDSKADER ERFGOED EN CULTUUR 2022

Doelen beleidskader

In het Beleidskader beschrijven we de drie doelen van het huidige cultuurbeleid:

1. Toegankelijk en bereikbaar houden van het provinciaal bibliotheeknetwerk;
2. Bevorderen van de kwaliteit van cultuureducatie in het primair onderwijs;
3. Stimuleren van regionale samenwerking binnen de cultuurregio's NHN en MRA.

In het Beleidskader staat dat de provincie wil bijdragen aan een 'goed regionaal bereikbare en toegankelijke culturele infrastructuur met voldoende diversiteit'. Binnen deze opgave voeren we onze wettelijke taak op het gebied van bibliotheken uit. Hierbij gaat het om de wettelijke taken op het gebied van bibliotheekinnovatie, het interbibliotheek lenenverkeer en de netwerktaken. De uitvoering hiervan heeft de provincie uitbesteed aan Probiblio. Het beleid voor het bibliotheeknetwerk zetten we voort. Belangrijke uitdaging is de komst van de nieuwe bibliotheekwet (gepland in 2026), waarbij zowel gemeenten als provincie een zorgtaak krijgen.

Daarnaast is de provincie sinds 2013 partner van Rijk en gemeenten bij de uitvoering van het programma *Cultuureducatie met Kwaliteit*. Het beleid voor cultuureducatie zetten we eveneens voort, te starten met *Cultuureducatie met Kwaliteit 2025-2028*.

Ook stimuleert de provincie regionale samenwerking van gemeenten op het gebied van cultuur binnen de twee cultuurregio's Noord-Holland Noord (NHN) en de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Hiervoor zijn regioprofielen en uitvoeringsprogramma's ontwikkeld in overleg met de gemeenten in deze cultuurregio's.

Bovenstaande beleidsdoelen en uitvoering hiervan worden uitgebreid beschreven in het *Beleidskader*. Voor financiering van deze beleidsdoelen verwijzen wij naar de jaarlijkse provinciale begroting (*Programma 6.2. Toegankelijk en bereikbaar houden van de culturele infrastructuur*).

Een aantal doelen uit het *Beleidskader* is inmiddels behaald. Zo heeft OCW de regio NHN in 2024 officieel erkend als landelijke cultuurregio. Ook is het cultuurconvenant OCW-Noord-Holland 2025-2028 in januari 2025 ondertekend met zowel algemene als regio specifieke uitgangspunten voor de toekomstige samenwerking.

In het Coalitieakkoord is de ambitie beschreven dat het college de leefkwaliteit in stad en platteland wil vergroten. Specifiek wordt aangegeven dat;

“Cultuur en erfgoed zijn belangrijk voor de leefkwaliteit van onze provincie, zowel in de stad als in het landelijk gebied (...) Als provincie zien wij waar nodig een rol in de ondersteuning van sport, dorpshuizen, bibliotheken en cultuur. Hierbij gaat het met name om het adresseren van knelpunten, kennisontwikkeling en het versterken van de netwerken (...) Ook zoeken we naar mogelijkheden om de ontwikkeling van regionaal sport en cultuurtalent te stimuleren door een brug te slaan naar en ruimte te geven aan de topsport en topcultuur in de provincie.”

Op grond van de ambities in het Coalitieakkoord zijn twee extra doelen gesteld:

Doelen Coalitieakkoord

4. Regionale samenwerking en afsprakenkaders op het gebied van culturele voorzieningen in de negen bestuurlijke regio's;
5. Talentontwikkeling.

In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op het uitvoeringsprogramma van deze extra doelen.

Foto: Moon Saris

3 UITVOERINGSPROGRAMMA 2025-2028

Om bij te dragen aan de ambities van het coalitieprogramma is dit uitvoeringsprogramma opgesteld als “plus” op het lopende Beleidskader. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat we extra gaan doen.

In het *Beleidskader* heeft de provincie geen specifieke opdracht om *regionale samenwerking* op het gebied van *culturele voorzieningen* te stimuleren of om *talentontwikkeling* te ondersteunen.

Dit uitvoeringsprogramma geeft focus aan het versterken van regionale netwerken en het ondersteunen van gemeenten. Hieronder volgt een uitwerking van de opgave uit het Coalitieakkoord om de regionale samenwerking te versterken en waar nodig te ondersteunen op het gebied van cultuur. Hierbij gaat het met name om het adresseren van knelpunten, kennisontwikkeling en het versterken van de netwerken. En waar mogelijk te komen tot ‘voorzieningsakkoorden’. Een nieuwe taak betreft een impuls richting talentontwikkeling. In het uitvoeringsprogramma cultuur wordt de ontwikkeling van regionaal cultuurtalent gestimuleerd en een impuls gegeven aan (top)talenten in de cultuur.

3.1 REGIONALE SAMENWERKING IN KLEINERE REGIO'S

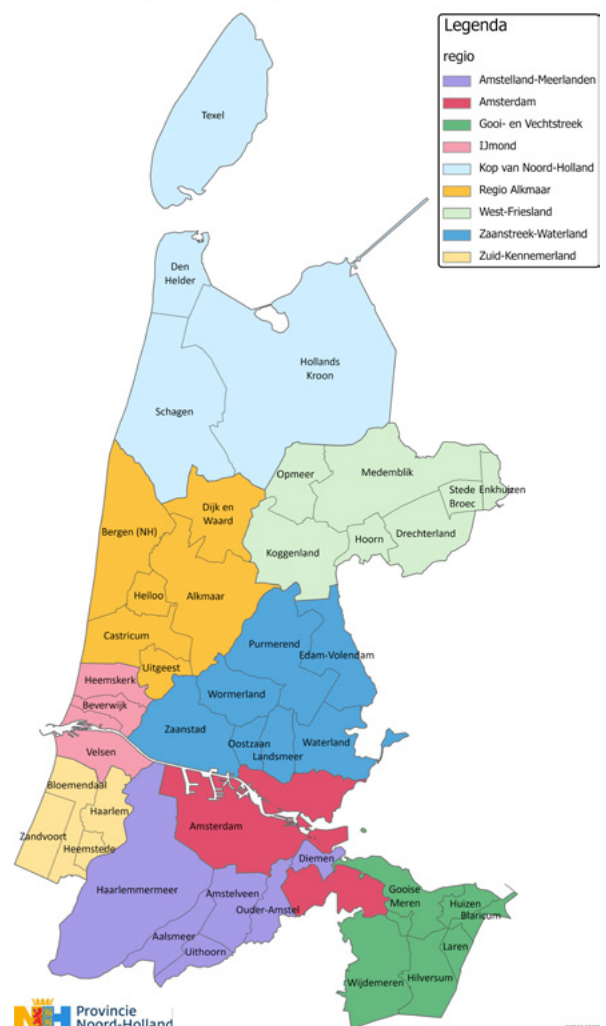
We blijven samenwerking stimuleren in de cultuur-regio's MRA (deelregio's: Zaanstad-Waterland, Zuid-Kennemerland, IJmond, Gooi en Vechtstreek, Amstel-Meerlanden, Amsterdam, Almere, Lelystad) en NHN (Kop van NH, West-Friesland en Regio Alkmaar). Tegelijkertijd zien we mogelijkheden om minimaal twee keer per jaar ambtelijke en bestuurlijke samenwerking te faciliteren door kennisdeling over relevante en actuele ontwikkelingen.

De doorvertaling van de samenwerking op cultuur binnen MRA en NHN in de kleinere bestuurlijke regio's is momenteel een verantwoordelijkheid die vooral gedragen wordt door kernsteden, zoals Haarlem, Hilversum en Alkmaar. Uit de praktijk blijkt – zeker in de MRA, maar ook in NHN – dat deze schaal te groot is. Daarom gaan we ons meer richten op samenwerking in kleinere regio's, namelijk de huidige provinciale bestuurlijke regio's. Een kerngemeente in een regio is ook de plaats waar grotere voorzieningen als musea en theaters

aanwezig zijn, en die op het gebied van cultuur vaak nu al een verbindende functie heeft. Daarom is het voor de provincie belangrijk om hiermee samen te werken bij het maken en uitvoeren van regionale plannen.

De provincie ziet grote uitdagingen op de gemeenten afkomen, zowel op financieel als op maatschappelijk terrein. Gemeenten kunnen die uitdagingen alleen aan door samen te werken met buurgemeenten of gelijkgezinde gemeenten. De provincie kan gemeenten samenbrengen, van de nodige informatie voorzien en stimuleren tot concrete samenwerkingsprojecten en acties die leiden tot duurzame regionale samenwerking.

Gemeenten per bestuurlijke regio

Figuur 2. Indeling in bestuurlijke regio's provincie Noord-Holland.

Bestuurlijke regio	Kerngemeente(n)
Kop van Noord-Holland	Den Helder
West-Friesland	Hoorn
Regio Alkmaar (Noord-Kennemerland)	Alkmaar
Zaanstreek/Waterland	Zaanstad en Purmerend
Amsterdam	Amsterdam
Gooi en Vechtstreek	Hilversum
Amstelland-Meerlanden	Amstelveen en Haarlemmermeer
Zuid-Kennemerland	Haarlem
IJmond	Velsen

Strategische aanpak: werken in kleinere regio's

We willen het netwerk van ambtenaren en bestuurders versterken en deskundigheidsbevordering op actuele cultuurthema's stimuleren. Doel hiervan is om het gemeentelijk en regionaal cultuurbeleid te versterken. Zo wordt voorkomen dat elke gemeente opnieuw het wiel uitvindt. Omdat de capaciteit bij gemeenten en de provincie beperkt is, wordt de ambtelijke inzet optimaal benut. Dat wordt gedaan door elkaar goed te informeren, kennis effectief te delen en benodigde kunde te ontwikkelen. Dit alles gebeurt op een regionale en/of provinciale schaal en op basis van actuele, gemeenschappelijke behoeften. Het kan bijvoorbeeld gaan over de landelijke trend: de rol van cultuur bij maatschappelijke vraagstukken of hoe in te zetten op talentontwikkeling bij jongeren.

Eerste fase

Komende tijd wordt gestart met het organiseren van regionale overleggen (ambtelijk en bestuurlijk) rond het thema cultuur/bibliotheken. Dit wordt in nauwe samenwerking met de kerngemeenten opgepakt. Aan de hand van de ervaring met de eerste regionale overleggen volgen overleggen met andere regio's. Inzet van dit overleg is:

- Regionale samenwerking: op welke specifieke terreinen m.b.t. culturele infrastructuur kunnen de gemeenten elkaar vinden?
- Bij vervolgstap: hoe gaat de regio dit organiseren?
- Welke afstemming rondom regionale voorzieningen is wenselijk?
- Wat kan de provincie hierin betekenen?

In 2024 heeft onderzoeksbureau DSP-groep (DSP) [de culturele infrastructuur in Noord-Holland](#) in opdracht van de provincie in beeld gebracht. Voorjaar 2025 zijn deze data gespecificeerd voor de negen bestuurlijke regio's. DSP maakt ook een analyse van vraag en aanbod in de regio's en schetst scenario's waarbij de gemeenten meer dan wel minder regionaal samenwerken.

Daarnaast heeft onderzoeksbureau Ecorys in 2024 een brede analyse van het voorzieningenniveau gemaakt. Beide onderzoeken dienen als basis voor deze overleggen, in combinatie met de met OCW afgesloten [Cultuurconvenanten 2025-2028](#) waarin uitgangspunten voor gezamenlijk beleid geformuleerd staan.

Wat gaan we doen?

- Periodiek ambtelijk en bestuurlijk regionaal cultuur-overleg om actuele vraagstukken en prioriteiten op te halen;
- Overleg over culturele ontwikkelingen, financierings-instrumenten etc.;
- Kennisdeling en expertiseontwikkeling door middel van sessies over actuele onderwerpen als landelijke samenwerking, talentontwikkeling en de rol van cultuur in het maatschappelijk domein.

Investerings per regio

Om samenwerking op gang te brengen en het commitment van gemeenten te vergroten is een jaarlijkse bijdrage vanuit het provinciale budget 'voorzieningen' wenselijk.

Strategische aanpak: kennisdeling

De laatste jaren is de ambtelijke capaciteit op het gebied van cultuur bij de 44 gemeenten in Noord-Holland beperkt door bezuinigingen en door samenvoeging van portefeuilles. Ook de uitstroom van kennis is groot door vele wisselingen in functies en werkzaamheden. Dit maakt het lastig om gemeentelijk cultuurbeleid in stand te houden en te ontwikkelen. Kennis delen wordt daarom een van de speerpunten van het beleid. Kennisdeling is belangrijk om aan te sluiten op landelijke ontwikkelingen, maar ook om geïnspireerd te worden voor het eigen gemeentelijk beleid.

De volgende vijf vormen van kennisdelen vormen de leidraad van deze aanpak:

1. Agendering van de landelijke ontwikkelingen via de reguliere overleggen MRA en NHN en de meer regionale overleggen.
2. Ontwikkeling van een digitaal contactpunt waar nieuws, documenten en andersoortige kennis gedeeld kan worden. Dit contactpunt is alleen toegankelijk voor de collega's van de Noord-Hollandse gemeenten. Komende tijd wordt inzichtelijk gemaakt welke vorm het meest passend is.

3. Jaarlijks worden enkele bijeenkomsten georganiseerd waarin specifieke onderdelen centraal staan, zoals:
 - Talentontwikkeling/jongerencultuur en aftrap SPUK talentontwikkeling. De kernsteden hebben in 2022-2024 gebruik kunnen maken van de SPUK jongerencultuur. De projecten die hieruit zijn voortgekomen, zijn najaar 2024 geïnventariseerd. Vanuit de provincie wordt begin 2025 een inhoudelijke bijeenkomst voor gemeentelijke ambtenaren cultuur georganiseerd.
 - Maatschappelijk belang van cultuur; verbinding met andere beleidsdomeinen (sociaal domein, onderwijs, maatschappelijke impact)
 - De nieuwe bibliotheekwet, de zorgplicht en wat gaat dat voor de gemeenten betekenen?
4. Er wordt opdracht gegeven voor onderzoek en publicaties die het gemeentelijk cultuurbeleid ondersteunen, zoals in het verleden de handreiking [Meer ruimte voor cultuur](#). Onderwerpen worden opgehaald uit het reguliere ambtelijk overleg binnen MRA en NHN.
5. Bestuurders cultuur: kennisdeling en netwerkvorming via o.a. de bestuurlijke overleggen in de MRA en NHN.

3.2 TALENTONTWIKKELING

Een gezonde cultuursector heeft baat bij een breed aanbod in de gehele keten van cultuur: professionele kunsten, maar ook amateurkunst en talentontwikkeling. De afgelopen jaren is er zowel landelijk als gemeentelijk cultuurbeleid ontwikkeld om talentontwikkeling te ondersteunen. Dit vanuit het idee dat het belangrijk is om de voedingsbodem van de culturele infrastructuur te blijven ondersteunen. Talentontwikkeling is tot op heden geen onderdeel van het reguliere cultuurbeleid van de provincie Noord-Holland. We constateren echter een leemte binnen de Noord-Hollandse culturele infrastructuur op het gebied van (top)talentontwikkeling en cultuurbeoefening. Om doorontwikkeling van (top) talent in onze provincie mogelijk te maken, is het wenselijk dat ook de provincie haar verantwoordelijkheid neemt in de keten van talentontwikkeling. Het doel is dan ook om deze onderdelen van de keten in de culturele infrastructuur in Noord-Holland te versterken.

Dit sluit aan bij het landelijke streven om de drie overheidslagen beter op elkaar af te stemmen en als één overheid te opereren. Daarbij is het van belang om het gebied af te bakenen waar de provincie binnen haar verantwoordelijkheden een onderscheidende rol kan spelen. Namelijk voor cultuurbeoefening in het algemeen en bij talentontwikkeling in het bijzonder.

Afbakening Talentontwikkeling

Talentontwikkeling is een breed begrip, ook binnen de cultuur. In onderstaande piramide staan de verschillende lagen die we onderscheiden, vanuit een brede basis (voor iedereen) tot aan toptalenten.

Figuur 3. Piramide van talentontwikkeling, PNH 2024.

Toelichting lagen van de piramide

Landelijk is er sprake van een ontwikkeling waarbij de domeinen cultuureducatie en cultuurparticipatie steeds meer verweven worden. Het ministerie van OCW hanteert hiervoor het brede begrip 'cultuurbeoefening'. Voor de leefbaarheid in gemeenten is cultuurbeoefening in het algemeen en talentontwikkeling in het bijzonder van grote toegevoegde waarde. De provincie ziet in dat perspectief een grotere rol voor zichzelf naast de ontwikkeling van de brede basis via enkel cultuureducatie. Kennisdeling van landelijke en regionale trends rond talentontwikkeling met gemeenten en culturele instellingen is daarbij van belang.

Basis en kennismaking

Binnen cultuureducatie is het belangrijk voor kinderen en jongeren om kennis te maken met de verschillende vormen van cultuur en hun (vaak verborgen) talenten op gebied van kunst en cultuur te ontdekken. Dit is zowel binnen- als buitenschools mogelijk. In de periode 2025-2028 blijft de provincie het landelijke programma *Cultuureducatie met Kwaliteit* ondersteunen vanuit het reguliere provinciale cultuurbeleid voor cultuureducatie.

Midden en ontwikkeling

De provincie Noord-Holland kent in de brede basis veel ad-hoc initiatieven wanneer iemand zich verder wil ontwikkelen in een bepaalde kunstdiscipline. Elke culturele instelling op het gebied van cultuurbeoefening vult dit op eigen wijze in. Talentontwikkeling start bij het cultuuronderwijs en de gemeentelijke centra voor de kunsten. Voor talenten die dit niveau overstijgen, is het nog steeds lastig om zich verder te ontwikkelen tot het kunstvakonderwijs. Gemeenten hebben hier geen financiële middelen voor. Wanneer talenten zich verder binnen de eigen regio kunnen ontwikkelen, is er een grotere kans dat zij langer in de regio blijven. Dat maakt een regio aantrekkelijker en verhoogt de leefbaarheid. De provincie ziet voor zichzelf een rol bij de ondersteuning van bovenregionale talentontwikkeling. Dit om doorstroming van talenten te faciliteren. Dit versterkt de toekomstbestendigheid van de culturele infrastructuur in onze provincie.

Toptalent

Jezelf professioneel ontwikkelen in de kunst en cultuursector is mogelijk via kunstvakopleidingen of via minder formeel georganiseerde netwerken, bijvoorbeeld binnen 'the culture' (urban). (Semi)professionele makers in de kunsten krijgen onvoldoende kans om zich te ontplooien. De provincie wil bijdragen aan een betere doorstroming van (top)talenten die van de opleiding afkomen. Opvallend is dat talenten – ook in Noord-Holland – bij de start van een professionele carrière vaak tegen obstakels oplopen, zo blijkt uit het onderzoek dat de

provincie Noord-Holland in 2022 heeft laten uitvoeren door Berenschot². Hierbij gaat het bijvoorbeeld over een gebrek aan repetitie, atelier- of presentatieruimte. Ook de stap naar presenteren voor publiek verdient aandacht. Binnen de podiumkunsten wordt steeds vaker veilig geprogrammeerd door te kiezen voor bekende namen. Als nieuwe maker is het lastig een podium te vinden om jezelf te presenteren aan publiek. Vaak ontbreekt het makers aan kennis over toegang tot publieke fondsen en private investeerders. In 2022/2023 is een succesvol traject *Startende Makers* door de provincie ondersteund. De evaluatie³ wees uit dat dit programma meer tijd nodig heeft voor doorontwikkeling.

3.2.1 Drie instrumenten om talentontwikkeling en cultuurbeoefening te stimuleren

1. Talentontwikkeling brede basis (cultuurbeoefening)

Instrument: deelname aan de landelijke matchingsregeling Versterking landelijke *infrastructuur Amateurkunst* in de periode 2025-2028 via een subsidieopdracht aan Plein C.

De ambitie van de provincie Noord-Holland is dat, gezamenlijk met gemeenten, alle inwoners in de gelegenheid worden gesteld om actief deel te nemen aan kunst en cultuur. We willen ons inzetten voor gelijke kansen voor alle inwoners om cultuur te beoefenen, te beleven en te ervaren. Vanuit de toegevoegde waarde van de provincie wordt ingezet op kennisdeling over dit onderwerp bij gemeenten en culturele instellingen en op gemeente-overstijgende ondersteuning van de infrastructuur rond amateurkunst.

Foto: Rutger Vos

Een kans die zich voordoet is het aansluiten bij een nieuwe landelijke matchingsregeling, uitgevoerd door het Fonds voor Cultuurparticipatie in opdracht van het

² Inventarisatie Jonge Makers voor Provincie Noord-Holland (Berenschot maart 2022).

³ Evaluatie Impuls Startende Makers (Berenschot juli 2024).

ministerie van OCW. Via deelname aan de landelijke matchingsregeling *Versterking landelijke infrastructuur Amateurkunst* in de periode 2025-2028 geven we handen en voeten aan de kennisdeling. Dit willen we doen met een subsidieopdracht aan samenwerkingspartner Plein C. Het doel is om de kennis bij gemeenten en het amateurkunstveld rond amateurkunst in de provincie te vergroten. Daarbij wordt op regionaal niveau de infrastructuur op het gebied van amateurkunstondersteuning versterkt. Het jaar 2025 is een pilotjaar. De regeling kent een driejarig vervolg door OCW van 2026 t/m 2028. Deze regeling is een instrument binnen de uitwerking van de brede Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening 2025-2028 zoals deze door OCW, VNG en IPO ondertekend zijn.

Ook hier werkt de provincie aanvullend op wat de gemeenten doen. Het landelijk beleid biedt op dit moment nog onvoldoende handvatten voor de provincie om te kunnen bepalen waar – naast kennisdeling – op moeten worden ingezet. Het komende jaar wordt verkend wat er al gebeurt op lokaal, regionaal en landelijk niveau op het gebied van cultuurparticipatie en welke toegevoegde waarde de provincie Noord-Holland hierin kan bieden.

2. Impuls regionale talentontwikkeling jongeren

Instrument: Impulsregeling Provinciale Talentontwikkeling Noord-Holland, waar mogelijk in samenwerking met het Cultuurfonds Noord-Holland.

De provincie ondersteunt gemeente- en/of regio-overstijgend werkende culturele instellingen op het gebied van talentontwikkeling, zodat het kwaliteitsniveau verbetert en deze organisaties toekomstbestendiger worden.

Culturele organisaties die gemeente- en/of regio-overstijgend werken in de provincie Noord-Holland op gebied van talentontwikkeling, en die niet kunnen terugvallen op (structurele) subsidie van het Rijk of gemeenten, worden de komende jaren financieel ondersteund. Hiervoor wordt een regeling *Provinciale Talentontwikkeling Noord-Holland* (werktitel) voor de periode 2025-2028 ontwikkeld. Hierbij wordt samenwerking verkend met het Cultuurfonds Noord-Holland. Doel van deze samenwerking is het delen van kennis rondom talentontwikkeling en, waar mogelijk, matching van middelen.

3. Talentontwikkeling professioneel toptalent

Instrument: Ondersteuning doorontwikkeling talentontwikkelingsprogramma *Startende Makers*.

De wethouders hebben in de coronaperiode de provincie verzocht om ook iets te doen voor de groep jonge makers die door corona geen speeluren konden maken.

Voor deze groep hebben De Karavaan (Alkmaar) en De Schuur (Haarlem) het programma *Startende Makers*

ontwikkeld. Dit biedt tal van activiteiten om deze jonge talenten een podium te geven, de mogelijkheid om hun kennis te verbreden (bijvoorbeeld op het gebied van marketing en financiering) en nieuwe samenwerkingsverbanden aan te gaan. Beide organisaties hebben hun sporen verdiend als het gaat om jonge makers naar het professionele werkveld te begeleiden. Ook hebben zij een groot netwerk van zowel jonge makers als organisaties in de provincie die deze doelgroep graag een plaats gunnen. Uit de evaluatie van dit programma blijkt dat deze groep hard getroffen wordt door de huidige zorgelijke omstandigheden voor cultuur en nauwelijks meer de kans krijgt om speeluren te maken. Binnen Amsterdam zijn diverse organisaties die zich inzetten voor deze jonge makers en is het vaak nog wel mogelijk om een voet tussen de deur te krijgen bij de podia. Buiten Amsterdam is dat veel lastiger. Wij zien dat het programma *Startende Makers* van De Karavaan De Schuur juist voor deze groep jonge makers veel oplevert. De goede resultaten uit de evaluatie, de aanhoudende zorg voor deze groep vragen om continuering van onze ondersteuning. We willen het talentontwikkelingsprogramma *Startende Makers* verbreden en vragen de organisatoren om dit programma door te ontwikkelen in komende jaren (2025-2028).

3.2.2 Evaluatie

Het uitvoeringsprogramma Cultuur - verbreden & verbinden 2025-2028 is een uitwerking van onderdelen van het Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022 en de accenten die het coalitieakkoord *Verbindend Vooruit! 2023-2027* daarbij aangeeft: Samenwerken in kleinere regio's en talentontwikkeling & talentinfrastructuur. Daarnaast is dit uitvoeringsprogramma vertrekpunt en input voor verdere verkenning van mogelijke regionale voorzieningenakkoorden, zoals ook in het coalitieakkoord is opgenomen.

Voor het evalueren van het uitvoeringsprogramma onderscheiden we drie niveau's:

1. Impact algemene doelstellingen

Voor het evalueren van de algemene doelstellingen van het uitvoeringsprogramma op impact- en effectniveau sluiten we daarvoor aan op het eerstvolgende natuurlijke evaluatiemoment voor het Beleidskader Erfgoed en Cultuur. Gezien de looptijd van een aantal maatregelen en de doorwerking daarvan is deze programma brede evaluatie nu na 2028 voorzien.

2. Resultaten operationele doelstellingen: inzet op instrumenten/maatregelen

De instrumenten die wij nu doorzetten/in gang zetten willen we de komende jaren nauwlettend monitoren op hun werking, doorwerking en resultaten. Daarvoor staat nu gepland:

- Effecten Talentontwikkeling Brede Basis in 2026 ten behoeve van besluitvorming latere jaren.

- Effecten Impuls Regionale talentontwikkeling Jongeren medio 2028.
- Effecten Talentontwikkeling Professioneel toptalent medio 2028.

3. Resultaten samenwerking en doorwerking in relatie tot voorzieningenakkoorden

Heeft het werken in kleinere regio's en het streven naar voorzieningenakkoorden meerwaarde voor zowel de provincie als voor de gemeenten in regio's? Het monitoren hiervan zal met name kwalitatief plaatsvinden via zogenaamde jaarlijkse voortgangsberichten "Agenda voorzieningen" (werktitel). Vragen die daarbij onder meer van belang zijn:

- Ontstaat er een structurele en duurzame samenwerking in de betreffende regio al dan niet op basis van een gezamenlijk programma?

- Is er sprake van meer synergie, effectiviteit en eventueel efficiency in de inzet van middelen en maatregelen door het samenwerken?
- Welke vorm van samenwerken, al dan niet in akkoorden, is realiseerbaar en is daarbij sprake van verbreding naar andere beleidsdomeinen dan Cultuur?

Onder de werktitel "Agenda Voorzieningen" willen Gedeputeerde Staten de verkenning en aanpak van de voorzieningenakkoorden nader uitwerken en communiceren. Voorjaar 2025 ontvangen Provinciale Staten het eerste voortgangsbericht.

Foto: Moon Saris

BEGROTING UITVOERINGSPROGRAMMA

Kostenraming meerjaren (vanuit budget voorzieningen)				
	2025	2026	2027	2028
Talentontwikkeling				
Regeling 1: Talentontwikkeling Brede Basis	€ 175.000*	€ 175.000*	€ 175.000*	€ 175.000*
Regeling 2: Impuls Regionale Talentontwikkeling Jongeren	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000	€ 65.000
Regeling 3: Talentontwikkeling Professioneel (top)talent	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000	€ 150.000
Totaal vanuit budget voorzieningen	€ 390.000	€ 390.000	€ 390.000	€ 390.000

* Door matching van het landelijk Fonds voor Cultuurparticipatie is voor deze regeling jaarlijks € 350.000 beschikbaar.

BIJLAGE 1. UITVOERING ROLLEN CULTUUR PROVINCIE NOORD-HOLLAND VOLGENS DE WAAIER VAN BERENSCHOT

Rol waaier Berenschot	Invulling provincie Noord-Holland
1. UITVOERDER VAN WETTELIJKE TAKEN	- Provincie voert de wettelijke taken uit volgens de bibliotheekwet (Wsob). - Op het terrein van de kunsten hebben de provincies momenteel geen wettelijke taken. - Op het terrein van cultuureducatie is er geen wet maar wel bestuurlijke afspraken.
2. BELEIDSONTWIKKELAAR Hiertoe rekenen wij het ontwikkelen van visie (op welke doelen moet het beleid zich richten) en het daaraan koppelen van manieren om die visie te realiseren: welke actoren moeten een rol spelen, welke instrumenten worden ingezet. Van beleidsontwikkeling gaat een belangrijke agenderende functie uit. Ook het monitoren van trends en ontwikkelingen hoort bij deze rol.	- Beleidskader Erfgoed en Cultuur 2022. - Ontwikkeling regionale profielen cultuurregio's. - Cultuurconvenant OCW Noord-Holland.
3. DELER VAN KENNIS Op een actieve manier worden gemeenten en culturele instellingen door provincies geïnformeerd en geadviseerd over ontwikkelingen. Ook speelt de provincie een rol bij de verbinding van partijen (gemeenten, culturele instellingen, steunfuncties etc.) om de samenwerking en kennisdeling te stimuleren. De provincie is een geïnformeerde gesprekspartner. Deze rol wordt ook wel aangeduid als de schakelfunctie.	Provincie Noord-Holland informeert en verbindt de verschillende gemeenten: - Via specifieke opdrachten en onderzoeken (bijvoorbeeld normenkader voor nieuwbouw of resultaten SPUK-jongerencultuur). - Via reguliere bijeenkomsten ambtelijk en bestuurlijk in de cultuurregio's Noord-Holland Noord (NHN) en Metropoolregio Amsterdam (MRA). - Via provinciale kennisbijeenkomsten ambtenaren en wethouderbijeenkomsten. - Via de samenwerking op het gebied van cultuureducatie binnen Cultuureducatie met Kwaliteit.
4. HOEDER VAN ROERENDE CULTUURGOEDEREN Veel provincies financieren het beheer van provinciale collecties van roerend cultureel erfgoed (i.h.b. schilderijen, beelden, glaskunst, sieraden, keramiek, foto's, meubels etc.). In de Erfgoedwet is vastgelegd hoe we met cultuurgoederen omgaan. De Erfgoedwet gaat o.a. over de wijze van beheer, over een zorgvuldige vervreemding van cultuurgoederen in bezit van overheden en publiekrechtelijke organisaties en over de aanwijzing, uitvoer en teruggave van (beschermde) cultuurgoederen.	- Kunstcollectie PNH. - Wisseltentoonstellingen in Paviljoen Welgelegen. - Fotocollectie (jaarlijkse foto-opdrachten). - Huis van Hilde (archeologie).
5. SPREIDER VAN AANBOD Provincies zetten zich in voor de diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio. Zij doen dat door uiteenlopende vormen van bovengemeentelijke coördinatie. Ook procesbegeleiding hoort bij deze rol, evenals het trachten te beïnvloeden van gemeenten of van het rijk.	Inzet op diversiteit en spreiding van voorzieningen door o.a. - Samenwerkingsprogramma's binnen MRA en NHN (SPUK-jongerencultuur). - Museum in de BIS. - Binnen MRA programma Recreatie & Toerisme & Cultuur. - Cultuureducatie met Kwaliteit in het kader van het Bestuurlijk Kader Cultuur en Onderwijs. - Bestuurlijk afspraken Cultuurbeoefening 2025-2028.
6. FINANCIER VAN TWEDELIJNS ONDERSTEUNENDE INSTELLINGEN Veel provincies financieren ondersteuningsinstellingen of steunfunctie-instellingen. Deze instellingen hebben een tweedelijns functie; zij produceren geen cultuuruitingen maar ondersteunen culturele organisaties en/ of gemeenten. Als wordt gesproken van een provinciale culturele basisinfrastructuur gaat het over deze instellingen, eventueel aangevuld met eerstelijns instellingen (kunstproducerende of -vertonende instellingen).	De provincie geeft jaarlijks subsidie aan Plein C en Probiblio.

Rol waaier Berenschot	Invulling provincie Noord-Holland
7. AANJAGER VAN INNOVATIE EN TALENTONTWIKKELING Diverse provincies geven subsidie voor innovatieve - of samenwerkingsprojecten. De subsidie kan bijvoorbeeld worden gebruikt voor het produceren van voorstellingen door nieuwe makers of voor inspanningen voor het bereiken van nieuwe (doel)groepen. Er worden ook wel subsidies gegeven voor projecten (bv voor het versterken van de inzet van vrijwilligers en/of samenwerking met bijvoorbeeld zorginstellingen of sportverenigingen). Het betreft vaak incidentele subsidies of impuls gelden. Op het terrein van de kunsten is talentontwikkeling soms een speerpunt als het gaat om provinciale bijdragen.	Geen structureel beleid. Wel incidentele projecten en waar mogelijk aansluiting bij landelijke kansen, zoals Museum in de BIS, SPUK-talentontwikkeling 2025.
8.CO-FINANCIER VAN 1e LIJNS AANBOD Sommige provincies betalen structureel mee aan kunstproducerende instellingen (muziek, theater, dans, beeldend) die onderdeel uitmaken van de landelijke culturele basisinfrastructuur. Enkele andere provincies onderhouden een vaste meerjarige subsidierelatie met kunstinstellingen, soms samen met een grote gemeente. Er zijn ook diverse provinciale (kunst)musea.	Geen rol.
9. INVESTEERDER Een enkele provincie treedt op als durfinvesteerder om de komst van een nieuwe kunstinstelling (denk aan kunstpaviljoen M in Almere) of een nieuw grootschalig kunstinitiatief (denk aan Leeuwarden Europese Culturele Hoofdstad) te faciliteren. Een ander voorbeeld is het provinciale investeringsfonds Cultuurfonds Brabant C.	Geen rol.

Foto: Moon Saris

BIJLAGE 2. ROLLEN OVERHEDEN CULTUURBELEID

De drie overheidslagen in Nederland voeren allen cultuurbeleid. De overheden hebben ieder een eigen autonomie en beleidsverantwoordelijkheid. Om de samenhang in het cultuurbeleid te bevorderen, is tijdig en constructief overleg tussen Rijk, provincies en gemeenten wenselijk. De verschillende verantwoordelijkheden en rollen van rijk, provincies en gemeenten staan beschreven in het [Algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur OCW, IPO en VNG 2012](#).

TAAKVERDELING VANUIT DIT ALGEMEEN KADER

Het **Rijk** is verantwoordelijk voor de landelijke culturele basisinfrastructuur, inclusief de aansturing van de cultuurfondsen, en voor de financiering van het beheer van de Rijkscollectie⁴. Hiertoe behoren o.a. de Rijks-musea als het Zuiderzeemuseum of het Teylersmuseum, de orkesten en theatergroepen als het Concertgebouw-orkest of het jeugdtheatergezelschap De Toneelmakerij. Daarnaast zorgen de cultuurfondsen op gebied van alle kunstdisciplines voor vernieuwing en verbreding.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor accommodaties voor podiumkunsten, en voor de financiering van het beheer van gemeentelijke collecties. Daarnaast geldt het ringenmodel voor gemeentelijk cultuurbeleid.

Cultuur is een kerntaak van **provincies** waar dit de lokale belangen overstijgt. Provincies zijn verantwoordelijk voor bovengemeentelijke coördinatie op regionaal niveau. Provincies zetten zich in voor de diversiteit en spreiding van culturele voorzieningen in de regio en zijn verantwoordelijk voor de financiering van provinciale collecties.

De beslissingen over het cultuuraanbod dat wordt ondersteund door het Rijk worden na overleg met medebestuurders genomen. Dit vormt de basis van het convenantoverleg tussen de overheden.

In het Algemeen Kader worden tevens afspraken gemaakt over cultureel erfgoed, cultuureducatie en de beleidsafstemming tussen de overheden. Hieronder beperken wij ons tot de afspraken over cultuureducatie.

CULTUUREDUCATIE

Aangezien Rijk, gemeenten en provincies ieder verantwoordelijk zijn voor een deel van een zeer verweven keten ligt het voor de hand de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de kennismaking met cultuur van alle kinderen en jongeren als uitgangspunt te blijven nemen.

Het **Rijk** zorgt voor:

- De bekostiging en het wettelijk kader van het onderwijs;
- opdracht aan culturele instellingen met rijksfinanciering;
- de landelijke ondersteuning (innovatie, kennis en netwerken).

Provincies spelen een rol in de tweedelijns ondersteuning, in het bevorderen van de kwaliteit door deskundigheidsbevordering en in de regionale spreiding.

De feitelijke kennismaking met cultuur vindt plaats in de **gemeenten**, in een nauw samenspel van scholen en cultuuraanbieders (met en zonder subsidie). De gemeente heeft daarbij de regie en faciliteert:

- een breed en samenhangend cultureel aanbod voor scholen;
- bemiddeling van het aanbod;
- aansluiting binnenschools-buitenschools;
- afspraken met scholen (bijvoorbeeld in het kader van de lokale educatieve agenda).

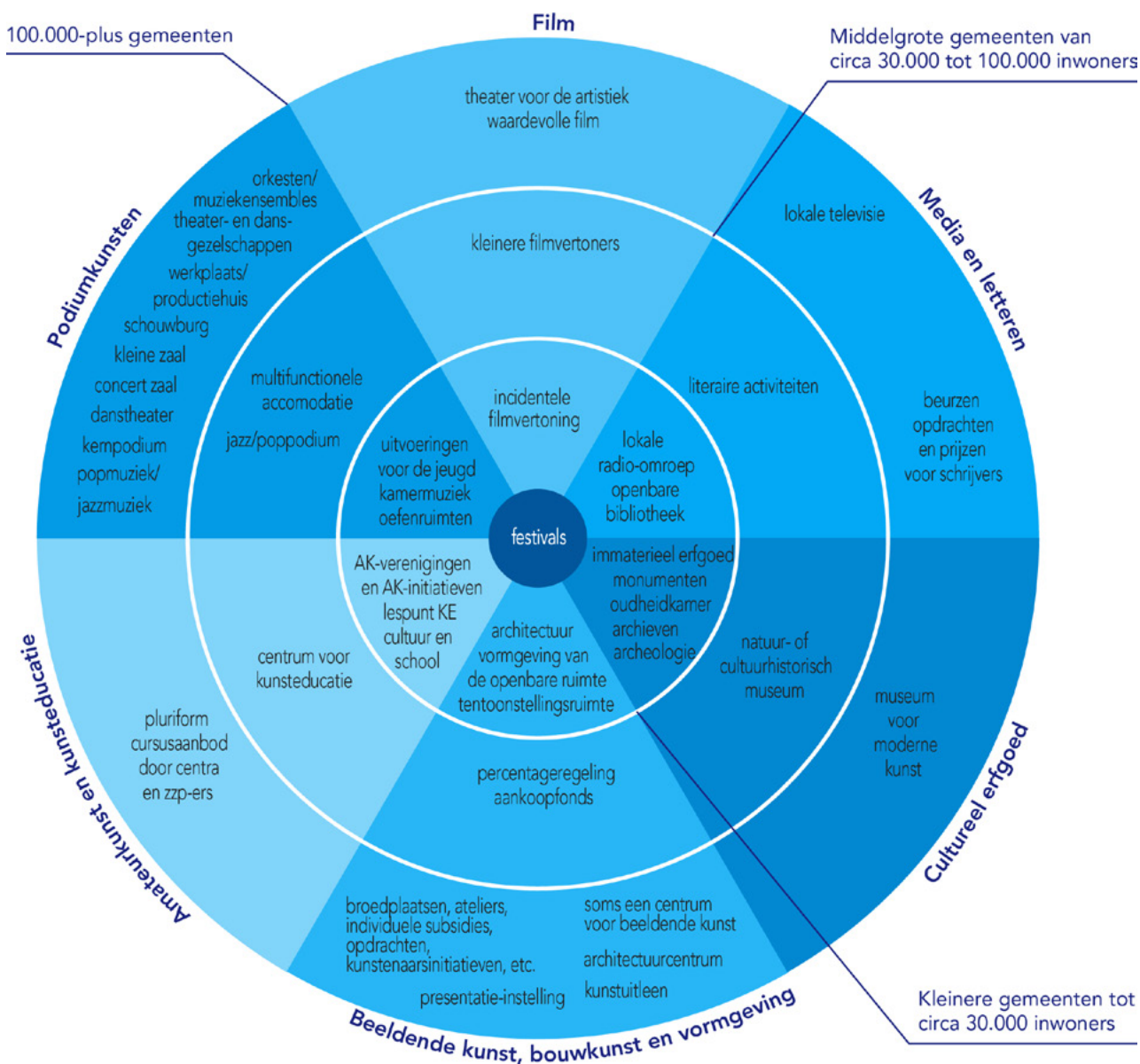
⁴ Museale voorwerpen die eigendom zijn van de Staat, of die aan de zorg van de Staat zijn toevertrouwd, zoals gedefinieerd in de Regeling materieelbeheer museale voorwerpen.

BIJLAGE 3. RINGENMODEL COR WIJN

Model voor de culturele infrastructuur van gemeenten.

Het 'ringenmodel' van Cor Wijn is een model voor de culturele infrastructuur van gemeenten. Het model werd in 1995/1996 ontwikkeld voor de VNG en is sindsdien een aantal malen geactualiseerd. Het model is nog altijd een goed instrument om na te denken over het culturele voorzieningenniveau van gemeenten. Het model is landelijk bekend en diverse gemeenten en opleidingen maken gebruik van dit model.

Dit ringenmodel kent drie soorten gemeenten. Gemeenten groter dan 90.000 inwoners met een alomvattend beleid, gemeenten groter dan 30.000 tot en met 90.000 inwoners met een uitgebreid beleid en gemeenten tot en met 30.000 inwoners met een kernachtig beleid.

Ringenmodel uit De Culturele Stad, Cor Wijn, 2014

Colofon

Uitgave

Provincie Noord-Holland
Postbus 123 | 2000 MD Haarlem
Tel.: 023 514 31 43
www.noord-holland.nl
post@noord-holland.nl

Eindredactie

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid | Sector OMK | Team Cultuur

Fotografie

Voorpagina: Collectief Blauwdruk Gutmensch/Tibor Dieters
Tibor Dieters | Moon Saris | Rutger Vos | Provincie Noord-Holland
Met dank aan Karavaan en Plein C

Grafische verzorging

The Creative Hub

Haarlem, maart 2025